

Tribunal de Garantías

Universidade de Vigo

Discurso ao Claustro, 2018

Bo día e saúdos cordiais.

Os Estatutos da nosa universidade establecen que o defensor universitario dará conta anualmente, a través dun informe/memoria que presentará ante o Claustro, da xestión realizada polo Tribunal de Garantías (TG).

En cumprimento desta normativa elaborouse o citado informe, que está a disposición de todos vostedes na documentación deste Claustro por se tivesen interese en consultalo. Nel recóllense todas aquelas actuacións relevantes levadas a cabo ao longo do ano 2017.

Trátase dun exercicio de transparencia e rendición de contas ante a comunidade universitaria, e tamén ante o conxunto da sociedade da que formamos parte e á que temos a obriga de servir.

No que respecta aos contidos, o informe estrutúrase en dous grandes bloques:

- O primeiro (constituído polos apartados 1 e 2) ten carácter introdutorio, xa que refire o marco normativo, conceptual e metodolóxico-funcional no que se desenvolve o TG.
- O segundo bloque expón polo miúdo a xestión do tribunal entre o 1 de xaneiro e o 31 de decembro do ano 2017:
  - O apartado 3 é o máis extenso porque dá conta da súa principal tarefa: incoar e tramitar expedientes tralas reclamacións e queixas presentadas.
  - No apartado 4 relaciónanse outras actuacións, non menos importantes, tales como consultas, mediacións, entrevistas ou recomendacións.
  - No apartado 5 infórmase sobre un importante ámbito de actuación que o TG está a potenciar nos últimos anos: as relacións institucionais e a actividade exterior.
  - No apartado 6 detállase o orzamento do Tribunal e a súa execución no ano 2017.
  - No apartado 7 coméntanse algúns aspectos relevantes relacionados

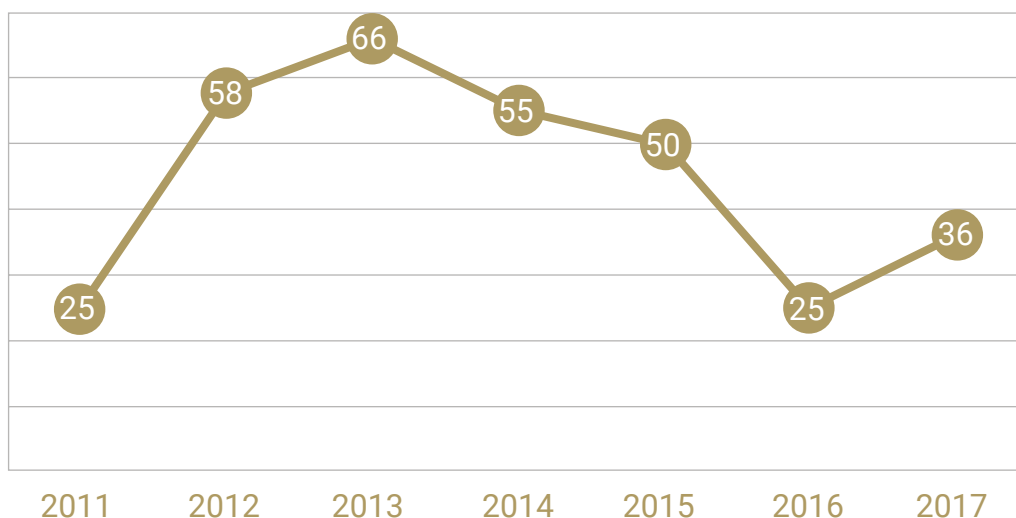
cos datos e cifras contidas no informe e fórmulanse algunhas reflexións e propostas en concordancia co anterior.

- Finalmente, no anexo recóllese a relación de recomendacións efectuadas no transcurso do ano 2017 e a composición do tribunal no mesmo ano.

Este é o contido desta memoria correspondente ao ano 2017. Dos seus datos pódense extraer algúns comentarios, reflexións e propostas.

1. No ano 2017 produciuse un lixeiro aumento do número de expedientes tramitados con respecto ao ano anterior (36 en 2017, 25 en 2016). Este feito pode considerarse totalmente normal e non debe causar alarma se consideramos as cifras rexistradas nos últimos anos, que se mantiveron sempre por riba do medio centenar.

EXPEDIENTES TRAMITADOS NO MANDATO

2. No que atinxe á distribución por sectores, advírtese que a maioría dos expedientes refírense ao alumnado (75%), seguido a bastante distancia polo persoal de administración e servizos (17%) e polo profesorado (8%). Estas disparidades nas porcentaxes por sectores segue a ser moi similar á dos anos anteriores e coincide cos datos estatísticos do resto das defensorías universitarias españolas.

3. Na distribución por campus, mantense un comportamento parecido ao de anos anteriores, aínda que este ano acentúase máis a diferenza. Constatase, neste senso, un claro predominio de expedientes tratados no campus de Vigo (67%), seguido a bastante distancia polos campus de Ourense e de Pontevedra (cada un deles cun 17%).

4. Na división por sexos apréciase unha porcentaxe moi similar entre o colectivo masculino (un 50%) en relación co feminino (un 47%). O 3% restante corresponde a reclamacións feitas conxuntamente por persoas de ámbolos dous sexos.

5. Os principais motivos que levaron á apertura de expedientes no **sector do alumnado** están relacionados, en primeiro lugar e maioritariamente, coa reclamación e revisión de cualificacións, referidas na súa maioría a materias de grao.

O segundo motivo de queixa vén motivado pola desconformidade cos métodos de avaliación. Este tipo de queixas céntrase no incumprimento das guías docentes e na falta de claridade e rigor respecto da metodoloxía avaliadora utilizada; nuns casos por utilizar fórmulas excesivamente complexas e confusas e noutros por ser arbitrarias e improvisadas e carecer de soporte normativo tanto na guía docente como na normativa xeral vixente. Algunhas queixas puxeron ao descuberto prácticas ilegais nalgúns centros, como o non recoñecemento do dereito á revisión de exames parciais.

O terceiro motivo ten que ver coa avaliación curricular e co aprobado por compensación en relación coas titulacións en proceso de extinción e as dificultades de adaptación ao grao. Trátase dunha problemática que, por razóns obvias, cada vez ten menos incidencia pero que en anos anteriores especialmente relevante.

Outros motivos de queixa están relacionados con comportamentos inadecuados por parte do PDI (desconsideración, incumprimento coas responsabilidades de titorización de TFGs ou falta de rigor e precisión na formulación e enunciados de exames tipo test).

O TG prestou especial atención á reclamación dun estudante invidente na que denunciaba unha presunta discriminación pola súa discapacidade visual. Feitas as oportunas pescudas, constatouse que a Universidade de Vigo, se ben dispón das ferramentas axeitadas para facer fronte a situacións de discapacidade (como o PIUNE e outros protocolos de actuación), nalgúns casos as persoas responsables da súa aplicación descoñecen ditos recursos, o que impide aplicar os procedementos axeitados. Esta circunstancia levou ao TG, ademais doutras actuacións, a presentar unha recomendación coa finalidade de mellorar a difusión e coñecemento de ditos protocolos.

6. As reclamacións do **personal de administración e servizos** (PAS) céntranse principalmente en cuestións relacionadas coas consecuencias derivadas da aprobación da última Relación de Postos de Traballo (RPT).

En relación con esta problemática resulta inevitable preguntarse por que houbo que esperar 16 anos para aprobar unha nova RPT e por que despois de tanto tempo non foi posible acadar un acordo entre as partes, o que houbo impedido a alta conflictividade e xudicialización producida. O TG, dentro das súas limitacións, levou a cabo distintas actuacións, instando ás partes e aos órganos implicados a dialogar e atender de forma axeitada e conforme a dereito as lexítimas demandas das persoas afectadas.

Outros motivos de queixa do PAS están relacionados coa denegación de permisos para a asistencia a congresos. Esta reclamación presenta a dúbida de se unha persoa pertencente ao colectivo PAS e que ao mesmo tempo posúe unha titulación universitaria na que desexa progresar, ten ou non dereito a un permiso para participar en ditos eventos. Estudiado o caso, non se apreciou a vulneración de ningún dereito da persoa reclamante. Pese a iso, e a xuízo do TG, o debate podería manterse aberto co fin de explorar fórmulas alternativas.

7. Respecto ao **sector do profesorado** (PDI), constátase que os motivos das súas reclamacións están relacionados, en primeiro lugar, con procesos de convocatoria e resolución de prazas; nuns casos co non recoñecemento de experiencia laboral nun concurso de profesorado asociado e noutros coa volatilidade dos criterios de selección nos procesos de concorrencia competitiva. Isto último orixinou outra recomendación do TG, na que se pedía manter certa estabilidade e permanencia en relación coa vixencia de ditos criterios de selección.

Tamén se recibiu unha queixa pola negativa a que se elaborasen guías docentes e demais escritos oficiais da Universidade de Vigo coas normas ortográficas e morfolóxicas da AGAL (Associação Galega da Lingua/AEG). Sobre este tema, que non deixa de ser polémico nalgúns centros, o TG manifestou a súa posición no senso de que mentres a normativa vixente non sexa revisada en función do proceso (sempre aberto) de normalización do uso do galego, os escritos oficiais da universidade deben acatar o estipulado pola lexislación.

O Tribunal de Garantías considera que o respecto á legalidade vixente é un imperativo do Estado de Dereito que é preciso acatar. E iso é perfectamente compatible, e non entra en contradición, co principio de liberdade intelectual e de cátedra; nin tampouco impide

o lexítimo debate técnico, tanto no ámbito académico como no social, sobre a cuestión suscitada.

8. Outra actuación con especial incidencia no ano 2017 é a relacionada coas **recomendacións e propostas formuladas**, que derivan tanto das reclamacións ou queixas presentadas como das iniciativas promovidas polo propio TG. Tal como se indicou anteriormente, centráronse en cuestións que teñen moita incidencia no día a día da nosa comunidade: elaboración dun protocolo sobre o acoso escolar (que aínda non se concretou), criterios de selección nos procesos de concorrencia competitiva, conciliación da vida familiar e laboral (na que continuaremos teimando) e mellora no coñecemento e difusión dos protocolos e normativas da Universidade de Vigo para facer fronte a problemas de discapacidade.

Cómpre insistir que os órganos destinatarios das recomendacións teñen a obriga de dar conta ao TG da súa recepción, viabilidade e, de ser o caso, do seu estado de execución, o que permite facer un seguimento puntual das propostas formuladas. A Secretaría Xeral é a nosa principal interlocutora nesta orde de cousas, por iso mesmo queremos deixar constancia da necesidade de seguir colaborando estreitamente, tal como se veu facendo de xeito exemplar nos últimos anos.

9. Comprácenos informar tamén que no ano 2017 a Unidade de Igualdade solicitou ao TG apoio económico para a realización dun informe sobre *Diagnose do acoso sexual e por razón de sexo na Universidade de Vigo*. O TG respondeu axiña, acordando colaborar cunha achega económica de 4.000 euros. E fixémoslo así porque consideramos que esta temática é absolutamente prioritaria e precisa a máxima implicación de todas e todos nós.

Parabéns pola iniciativa e polo traballo ben feito ao Servizo de Igualdade, ás autoras do informe e ao conxunto da Universidade de Vigo, que dá así un paso máis para converterse en referente de igualdade e respecto aos dereitos e liberdades das persoas.

10. Neste apartado de rendición de contas cómpre sinalar as entrevistas mantidas con persoas da nosa comunidade universitaria que de xeito informal e espontáneo diríxense e comunícanse coa defensoría. Nuns casos para pedir información ou asesoramento, unha axuda que prestamos principalmente ao alumnado e que consideramos de moita utilidade. Noutros casos para expresar a súa opinión ou inquedanzas sobre diferentes aspectos que atinxen á realidade universitaria. O TG debe informar e este Claustro de cal é o seu contido, para que logo poidan ser tomadas en consideración e atendelas convenientemente.

Algunhas inxerencias veñen motivadas polo incremento do uso indebido das novas tecnoloxías, que dá lugar a casos de plaxio, copia, acoso e indisciplina nas aulas. Algúns acontecementos recentes deberían alertarnos sobre esta problemática e nalgúns centros deberíanse reforzar as medidas de prevención e control para evitar a reiteración de casos de copia, por exemplo. Aceptemos dunha vez por todas que o uso indebido das novas tecnoloxías é unha ameaza e un desafío que temos que afrontar.

Hai outra preocupación que de ningún modo debe ser ignorada. Referímonos á necesidade de cumprir coa normativa vixente en todo o referente á conciliación da vida familiar e laboral do persoal da Universidade de Vigo; unha demanda en relación a cal o TG recibiu varias peticións de amparo. Ademais de presentar esta cuestión de xeito reiterativo ante a Xerencia anterior, o TG presentou nos últimos anos dúas recomendacións: unha en outubro do ano 2014 e outra en marzo do 2017. Non tivemos moito éxito, pero seguiremos teimando na necesidade de atender convenientemente esta demanda.

Outro motivo de malestar ten que ver cos excesos producidos na celebración de festas nos campus. Sobre este asunto o TG xa se ten pronunciado en anos anteriores, deixando claro que determinadas prácticas e comportamentos non só non encaixan coa natureza e funcións da universidade, senón que ademais afean e degradan a súa imaxe. Neste senso, queremos deixar constancia do noso apoio ás últimas iniciativas postas en marcha que van na dirección de poñer fin a ditos excesos. Consideramos que con firmeza e determinación, dialogando e razoando, podemos acadar unha solución satisfactoria.

11. Dentro das actuacións levadas a cabo polo TG debemos subliñar, por último, as actividades encadradas dentro do apartado das **relacións institucionais**. O conxunto de todas estas actuacións están encamiñadas a reforzar a cooperación, posibilitando así unha maior información e unhas sinerxías que nos permitan ser mellores no desempeño da nosa tarefa de defensores.

A o longo destes anos dedicamos tempo e esforzo en promover a creación de redes, tanto no ámbito do Sistema Universitario de Galicia (SUG) como no estatal, europeo, iberoamericano e global, defendendo e explicando a idea a través de publicacións e intervencións en distintos foros (CEDU, REDDU, ENOHE). A creación da Rede Iberoamericana de Defensorías Universitarias (RIDU) o pasado mes de setembro na cidade argentina de Córdoba e a elección do presidente do TG para presidila, representa dalgún xeito a culminación exitosa deste propósito. Supón tamén un recoñecemento ás nosas profundas conviccións nas potencialidades que encerra a figura do ombudsman e a determinación

de traballar en rede, abrirse ao mundo e establecer cauces de cooperación con todas as defensorías.

Pero ademais dun recoñecemento á institución e ao labor do TG, o feito de presidir unha organización internacional dedicada á defensa dos dereitos humanos no ámbito universitario é o resultado dun éxito colectivo, cuxo principal protagonista é a Universidade de Vigo. Unha universidade que, sendo tan nova, está gañando a pulso un prestixio e unha proxección internacional merecida de todo eloxio. A todos nos incumbe, dende as nosas respectivas responsabilidades, seguir contribuíndo a acrecentar este legado e esta boa imaxe.

12. Sras e Sres Claustrais. Este é o noso exercicio de rendición de contas. Supervisamos actuacións, mediamos en situacións de conflito, escoitamos, informamos, alentamos e afoutamos, recomendamos, advertimos, suxerimos e promovemos cambios e melloras; traballamos, ademais, de xeito coordinado e cooperativo cos demais defensores no marco deste escenario global e multinivel.

Este é o relato un traballo colectivo levado a cabo por todos os membros do TG, aos que quero dar as grazas pola súa dedicación e profesionalidade. O meu recoñecemento a Ernesto Vázquez-Rey, Ana Martínez, Guillermo de Oca, Francisco Rey, Coral del Río e Sara Torres; tamén a Lola Pous, secretaria durante estes últimos anos e que hai uns meses causou baixa por xubilación, sendo ocupado o seu posto por Belén Priego Iglesias, á que damos a nosa benvida e desexamos se sinta a gusto entre todos nós.

Todas estas actuacións, en especial aquelas que acadaron un resultado satisfactorio, foron posibles grazas á colaboración de moitos de vostedes e tamén doutras persoas que xa non están neste escenario. A todas e todos moitas grazas.

A partires de agora, e como resultado das últimas eleccións, contamos con novas e novos interlocutores en relación coas funcións de representación, goberno, xestión e oposición. Dende esta tribuna o TG desexa darlles parabéns por ter merecido a confianza dos membros da comunidade universitaria. Teñen toda a lexitimidade para desempeñar a tarefa encomendada. Non nos defrauden. Nin o goberno nin a oposición.

Sr. Reitor, esa folgada maioría acadada (tan difícil nos tempos que corren) encerra unha clara mensaxe: o seu programa, modelo e ideario é o preferido pola comunidade universitaria e por unha serie de enunciados e promesas que vostede fixo: facer as cousas doutro xeito, máis diálogo e proximidade, máis humanismo, apostar polos recursos

humanos, mellorar as condicións de traballo para o persoal, dignificar a docencia, simplificar a burocracia, potenciar o Claustro, aproveitar tódalas potencialidades do TG. Aproveito para agradecerlle esa mención expresa no seu programa; grazas por esa deferencia e mostra de respecto e cortesía cara ao órgano que eu presido: xa era hora. Sr. Reitor, equipo de goberno, non nos defrauden, cumplan esas promesas e non esperen ao 2040.

Dentro do xogo democrático tamén precisamos dunha oposición artellada, visible, continuada, responsable e crítica, capaz de exercer esa función de contrapeso, control, proposta e alternancia. Neste marco, pódense defender todas esas ldean que suman, tal como se dicía no slogan de campaña do grupo opositor.

O Claustro debe ser ese lugar de encontro, esa sede e expresión máxima do goberno democrático da nosa universidade, esa ágora e foro onde se debata, delibere, argumente e acorde. E sen esquecer que o paradigma democrático nos obriga a acadar acordos e consensos, aínda que estes sexan ásperos e só parcialmente satisfactorios. Potenciemos, recuperemos as potencialidades do Claustro, única maneira de evitar a deriva cara unha universidade xerencial.

Reiteramos a nosa vontade de colaboración con todas e todos vostedes. Tamén a nosa aposta por seguir reivindicando a cordialidade, o respecto, os bos modais, a proximidade, a afabilidade e o sorriso; e todo iso en harmonía e maridaxe coa calidade, o rigor e a excelencia. Sr. Reitor, pese ás dificultades e incompreensións, persevere nese propósito de manter o sorriso; saiba que me terá ao seu lado para recordarlle e dicirlle de cando en vez: Smiling Through, Sourire Toujours, Sorrir.

13. No marco deste paradigma de colaboración e lealdade permítanos suscitar ante o Claustro varios asuntos que afectan ao bo funcionamento da nosa institución universitaria, razón pola cal deberían ser obxecto dunha especial atención en adiante:

a) No ano 2015 aprobouse a Lei de transparencia e bo goberno de Galicia. Como xa manifestamos noutras intervencións anteriores, as súas disposicións son aplicables ás universidades, polo que cómpre tomalas en serio e poñer en práctica os seus principios reitores: transparencia e rendición de contas, accesibilidade universal á información pública, non discriminación tecnolóxica nin lingüística respecto da mesma, e a súa reutilización en beneficio da sociedade.

Temos que felicitarnos porque nos últimos informes das universidades españolas, a Universidade de Vigo volve a ocupar postos destacados entre as consideradas transparentes,

moi afastada das tipificadas como translúcidas e opacas. O noso portal de transparencia constitúe unha excelente carta de presentación e contamos tamén cun Regulamento de transparencia e acceso á información pública.

Agora ben, non podemos caer na compracencia, senón perseverar nesta nova cultura da transparencia, rendición de contas e bo goberno, o que nos obriga a todas e todos a ir interiorizándoa e practicándoa no día a día no contexto das nosas respectivas responsabilidades. Evitaremos así casos tan pouco edificantes como os rexistrados recentemente nalgúns universidades do noso país. Presentásenos outro reto relacionado co anterior: facer compatible o principio de transparencia co dereito a protección de datos das persoas.

b) Na Lei do sistema universitario galego dise que un dos obxectivos e fins do Sistema universitario de Galicia (SUG) é o fomento da cultura da solidariedade entre os membros da comunidade universitaria. Recoñecemos o esforzo que se está a facer neste eido e do que dá boa mostra a creación dunha Vicerreitoría de responsabilidade social, cooperación e internacionalización, a recente celebración dunhas xornadas sobre a cooperación universitaria ao desenvolvemento ante a axenda 2030, os programas de mentorización, etc...). Agora ben, cabe preguntarse se aínda podemos facer máis.

Consideramos que si, e neste senso propoñémoslle a creación dun “Premio Universidade de Vigo da cooperación e solidariedade”. Atrévanse, innoven, fomenten os valores, establezan este premio e fágano extensivo a calquera persoa de boa vontade e procuradora do ben para os seus semellantes, sexa ou non da universidade. Isto tamén contribúe a crear imaxe e proxectarnos na contorna e no mundo.

c) A Universidade de Vigo acaba de aprobar a reforma dos Estatutos, a súa norma institucional básica. O TG quere manifestar, en primeiro lugar, o seu desexo de que o resultado final desta reforma signifique un perfeccionamento das nosas regras de xogo e unha mellora nos dereitos e liberdades dos membros da comunidade universitaria. En segundo lugar, o TG considera que temos agora unha magnífica oportunidade para, a través dunha nova normativa (regulamentos, instrucións), poder facer fronte a unha serie de problemas de carácter endémico detectados ao longo destes anos e dos que o TG vén dando conta a través de recomendacións e doutras actuacións. Entre eles destacaríamos os seguintes:

- Revisar, actualizar e precisar todo o relativo ao procedemento e aos órganos

competentes para tramitar e resolver as revisións/impugnacións das cualificacións do alumnado, incluíndo a posibilidade de promover un tribunal externo doutra universidade, unha opción que na actualidade presenta serios problemas de viabilidade. Ocúpense a fondo desta cuestión, que tantos conflitos, reclamacións e custos de todo tipo ocasiona.

- Fixar unhas pautas xerais en relación ao procedemento a seguir respecto a aqueles estudantes que, por razóns suficientemente xustificadas, soliciten non acollerse ao réxime de non presencialidade e avaliación continua. Na actualidade cada centro xestiona esta cuestión de xeito autónomo, pero debería pensarse na conveniencia de establecer unha normativa básica e de carácter xeral.
- Seguindo coa reforma estatutaria, e polo que se refire á institución do Valedor/a universitario (esta é a nova nomenclatura utilizada), desexamos que acerten na elaboración do novo regulamento interno para adaptalo aos novos Estatutos. Respecten e fortalezan a esta institución, cunha traxectoria consolidada nesta universidade e cun prestixio que vai máis aló das persoas que a representan. Un prestixio que se fundamenta sobre todo na natureza e nas funcións fixadas no seu día polo lexislador (a defensa dos dereitos e liberdades e a contribución á mellora da calidade universitaria nun sentido holístico e integral).

Estas atribucións fan deste órgano algo singular, único, diferente aos demais e cun espazo propio de actuación. Somos esa instancia de garantías, esa conciencia crítica, ese observatorio imparcial e insubornable, ese axente conciliador e con capacidade de iniciativa e de proposta sen límite. Todas estas atribucións son as que nos lexitiman e obrigan a suscitar ante todas e todos vostedes, ano tras ano, cuestións como as que hoxe acabo de expoñerlles.

Sras. e Sres. claustrais: ao mesmo tempo que lles desexamos unha lexislatura ateigada de satisfaccións polo traballo ben feito, pedímoslle teñan a ben tomar en consideración estas reflexións e propostas.

Moitas, moitas grazas a todas e todos. Infinitas grazas á Universidade de Vigo por darme e regalarme tanto ao longo destes anos; e por brindarme a oportunidade de poder corresponderlle coas miñas modestas achegas, tanto dende a Ciencia Política e da Administración como dende o Tribunal de Garantías. **GRAZAS.**

Tribunal de Garantías

UniversidadeVigo

TRIBUNAL DE GARANTÍAS

Edificio Filomena Dato
As Lagoas, Marcosende, s/n 36310 Vigo

986 813 829 / 986 813 830
tgarant@uvigo.es
www.uvigo.gal